ΜΕΛΕΤΑΙ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΝ ΤΩ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩ ΚΡΑΤΕΙ

Β΄

Θρᾴκη.

1. Γενικαὶ παρατηρήσεις. Τὸ ὑπὲρ τῶν Βενετῶν χρυσόβουλλον τοῦ 1198 ἐμφανίζει τὴν θρᾳκικὴν καθ' ὅλου περιοχὴν διῃρημένην εἰς μεγάλας τινὰς διοικητικὰς περιφερείας καὶ εἰς ἄλλας ἐλάσσονας μονάδας : εἰς τὸ θέμα Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας [1] μετὰ τῶν εἰς αὐτὸ ὑπαγομένων ἐπισκέψεων, εἰς τὸ θέμα Χερρονήσου, εἰς τὸ θέμα Ἀδριανουπόλεως καὶ Διδυμοτείχου, εἰς τὸ θέμα Ἀγχιάλου, εἰς τὸ θέμα Φιλιππουπόλεως, Βερόης, Μόρας καὶ Ἀχριδοῦ [2]. Περιελάμβανεν ὡσαύτως ἡ θρᾳκικὴ χώρα τὰς ἐπισκέψεις Χοιροβάκ-

---

[1] Εἰς τὰ μολυβδόβουλλα τῶν λειτουργῶν τοῦ θέματος τούτου πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ τελευταίως ἐκδοθὲν τοῦ Μιχαὴλ πρωτοσπαθαρίου καὶ κριτοῦ ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας τοῦ Μονοχαρίτου. Ἀνήκει τὸ μνημεῖον τοῦτο εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος : V. Laurent, Documents de Sigillographie. La Collection C. Orghidan (Παρίσιοι, 1952), σελ. 130 - 131, ἀριθ. 241.

[2] Σπουδαιότατα σφραγιστικὰ μνημεῖα ἐκ τῆς αὐτῆς συλλογῆς Orghidan ἐκδοθέντα αὐτόθι, σελ. 129 - 130, ἀριθ. 239 - 240, παρέχουν νέον ὑλικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ θέματος Φιλιππουπόλεως. Εἶναι ἀμφότερα τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος καὶ ἀνῆκον τὸ μὲν εἰς κριτὴν τῆς Φιλιππουπόλεως, τὸ δὲ εἰς *ἐκ προσώπου* Μώρας καὶ Φιλιππουπόλεως. Τοῦ τελευταίου ἰδιαιτέρως ἡ σημασία εἶναι μεγάλη, διότι διὰ πρώτην φορὰν τὰ ὀνόματα τῶν δύο πόλεων εὕρηνται παρεζευγμένα ἐπὶ μολυβδίνης σφραγῖδος. Εἶναι δὲ καὶ κατὰ τοῦτο σημαντικὸν τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν μνημεῖον, καθ' ὅτι δεικνύει ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος τὸ θέμα Φιλιππουπόλεως ἔτεινε νὰ ἐπεκταθῇ, διὰ νὰ καταλήξῃ τελικῶς εἰς τὸ θέμα Φιλιππουπόλεως, Βερόης, Μόρας καὶ Ἀχριδοῦ. Κατὰ τὸν πατέρα V. Laurent, τὸ ἀρχικὸν θέμα ἱδρύθη, τὸ ἐνωρίτερον, μετὰ τὴν ὁριστικὴν κατάλυσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους ὑπὸ τοῦ Βασιλείου τοῦ Β΄. Δὲν ἠδυνήθημεν δυστυχῶς νὰ ἴδωμεν μελέτην τοῦ πατρὸς Laurent, ἀναφερομένην εἰς μολυβδόβουλλον τοῦ Ἀργυροῦ Καρατζᾶ, πρωτοκουροπαλάτου καὶ δουκὸς Φιλιππουπόλεως, καὶ δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ ρουμανικῇ Revista Istorica, τόμ. 29 (1943), σελ. 203 - 210.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

χων, Σηλυβρίας, Τζουρουλοῦ καὶ Θεοδωρουπόλεως, Μεσσήνης, Ἀρκαδιουπόλεως καὶ Βουλγαροφύγου [1]. Ὁ συντάκτης τῆς Partitio Romaniæ, παραλείπων τὴν μεταξὺ Ἀξιοῦ καὶ Ἕβρου περιοχὴν δι' οὓς ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν λόγους [2], παρέχει ἀναγραφὴν τῶν περιφερειῶν καὶ τῶν πολισμάτων, ἅτινα ἀνῆκον εἰς τὴν Θράκην. Τὰ ἐδάφη ταῦτα ἔμελλον νὰ ἀποτελέσουν τὴν πρώτην μερίδα τοῦ Δουκὸς καὶ τῆς Κοινότητος Βενετίας (Pars prima domini Ducis et Communis Venetiæ), τὴν πρώτην μερίδα τοῦ Αὐτοκράτορος (Pars prima domini Imperatoris) καὶ τὴν πρώτην ὡσαύτως μερίδα τῶν Σταυροφόρων (Pars prima Peregrinorum). Ἦσαν δὲ αἱ περιφέρειαι αὗται αἱ ἑξῆς: Civitas Archadiopoli. Messini. Bulgarofigo. Pertinentia Putis et Nicodemi. Civitas Heraclee. Pertinentia Chalkidos, cum civitate Rodosto et Panido, cum omnibus, que sub ipsis. Civitas Adrianopoli cum omnibus, que, sub ipsa. Pertinentia Gani. Casale Chortocopli. Casalia Chotriki, Kerasea, Miriofitum. Pertinentia Peristasi. Pertinentia Brachioli. Casalia de Raulatis et Examili. Emporium Sagudai. Pertinentia Gallipoli. Lazu et Lactu. Pertinentia de Muntimanis et Sigopotamo, cum omnibus, que sub istis. A Porta Aurea et Blachernali et occidentali Steno usque ad Midiam et Agathopoli. Similiter et ab ipsa civitate Vizoi usque ad Zurlo et Theodoropoli. Pertinentia [3] micra et megali Brissi. Pertinentia Gehenna. Civitas Panfili cum omnibus, que sub ipsa. Pertinentia Culi. Civitas Apri cum omnibus, que sub ipsa. Didimochium cum omnibus, que sub ipsa. Pertinentia de Kipsali. Pertinentia de Garelli. Pertinentia de Lebuecho. Pertinentia de Bira. Pertinentia Macri et Traianopoli, cum casali de Brachon. Pertinentia Scifis et Pagadi, cum omnibus, que sub ipsa. Pertinentia Maditi, cum omnibus, que sub ipsa. Icalotichas, cum omnibus, que sub ipsa, i. e. Anafarsus, Tinsaccos, Iplagia, Potamia et Aacros, cum omnibus, que sub ipsa. Pertinentia de Phitoto. Pertinentia de Galanatom. Molinoto. Pertinentia de Jalocastelli. Pertinentia Sirolefki. Catepanikium de Eno cum apothikis. Catepanikium de Russa, cum omnibus, que sub ipsa, et pertinentia de Agiovivario [4].

---

[1] Βλ. ἀνωτέρω, ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 53 - 55 [89 - 91]. Τῆς παρούσης μελέτης τὰ προηγούμενα μέρη ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἐπετηρίδος τόμ. 17 (1941), σελ. 208 - 274, τόμ. 18 (1948), σελ. 42 - 62, τόμ. 19 (1949), σελ. 3 - 25 καὶ τόμ. 21 (1951), σελ. 179 - 209.

[2] Βλ. ἀνωτέρω, ΕΕΒΣ, τόμ. 21, σελ. 180 κἑ. [122 κἑ].

[3] Ἐν τῇ ἐκδόσει φέρεται ἡ γραφὴ provintia micra et megali Brissi. Ἀντ' αὐτῆς προτιμῶμεν τὴν γραφὴν pertinentia, τὴν ὁποίαν παρέχει ὁ κῶδιξ τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ ἡ ὁποία ἁρμόζει περισσότερον πρὸς τὴν ἀσήμαντον ταύτην περιφέρειαν.

[4] Tafel καὶ Thomas, Urkunden, τόμ. Α', σελ. 464-468, 473 - 474, 480 - 484.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

Καθ' ὅλου εἰπεῖν, ἡ θρακικὴ περιοχὴ ἐμφανίζεται ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς διανομῆς εἰς ἄκρον κατατετμημένη. Οὐδαμοῦ τοῦ τμήματος τούτου τοῦ κειμένου γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως provincia, τὴν ὁποίαν εἴδομεν εὐρέως χρησιμοποιουμένην ἀνωτέρω. Ὁ συντάκτης, κατὰ προτίμησιν, δηλοῖ τὰς διοικητικὰς περιφερείας διὰ τῶν ὅρων civitas (πόλις, κάστρον), pertinentia (ἐπίσκεψις), katepanikium (κατεπανίκιον) καὶ casale, ὅρον, τὸν ὁποῖον ἀποδίδομεν διὰ τοῦ βυζαντινοῦ *προάστιον* [1]. Ἐξέχουσαν πάντως θέσιν κατέχει ἡ διὰ τοῦ ὅρου pertinentia, ἤτοι *ἐπίσκεψις*, δηλουμένη περιφέρεια, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, ἀνάγει τὴν προέλευσιν εἰς τὰ πλαίσια τῆς φορολογικῆς διοικήσεως. Τοῦτο ἐνισχύει τὴν ἀνωτέρω διατυπωθεῖσαν γνώμην, ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ ἐγγράφου ἐχρησιμοποίησε πρωτίστως πηγὰς ἐκ τῶν ἀρχείων τῶν δημοσιονομικῶν τοῦ Κράτους ὑπηρεσιῶν [2].

2. Πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἕβρου. Ἐρχόμενοι εἰς τὰ καθ' ἕκαστα, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ πρῶτος κλῆρος τῶν Σταυροφόρων, ὡς ὁρίζεται ἐν τῇ Partitio Romaniæ, περιελάμβανε πόλεις τινὰς καὶ περιφερείας, κειμένας δυτικῶς τοῦ Ἕβρου. Τὸ φυσικὸν σύνορον τοῦ ποταμοῦ δὲν ἐλήφθη καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὡς ὁροθετικὴ γραμμή, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι καὶ παλαιότερον τὰ ὅρια τῶν δύο θεμάτων, Βολεροῦ καὶ Μακεδονίας, εὑρίσκοντο πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἕβρου, μεταξὺ Μαρωνείας καὶ Μάκρης [3].

Πρώτη ἤρχετο ἡ ἐπίσκεψις Μάκρης καὶ Τραϊανουπόλεως [4]. Ἐπανειλημμένως οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς μνημονεύουν τὰ δύο ταῦτα πολίσματα [5]. Καὶ ἡ μὲν Μάκρη ἔκειτο, ὅπου καὶ ἡ σημερινὴ ὁμώνυμος πολίχνη, ἡ δὲ Τραϊανούπολις ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Δορίσκου, οὐχὶ μακρὰν τῆς παραλίας τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως [6]. Ἐνωρὶς ἡ Τραϊανούπολις προήχθη ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ. Ἀπὸ τοῦ Θ' αἰῶνος ἀναφέρεται ὡς μητρόπολις, ἔχουσα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν της ἀρχικῶς μὲν τὰς ἐπισκοπὰς Πήρου ἢ Πόρων καὶ Ἀναστασιουπόλεως, ἀκολούθως δὲ τὰς τοῦ Διδυμοτείχου, Μάκρης, Μοσυνοπόλεως, Ἀναστασιουπόλεως, Πόρων καὶ Ξανθείας [7]. Μεταξὺ ἄλλων, μνημονεύομεν ἐνταῦθα μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνος, ἀνῆκον εἰς τὸν μητρο-

---

[1] Ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 21, σελ. 199, σημ. 2 [141, σημ. 2].

[2] Αὐτόθι, σελ. 182 [124].

[3] Στ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, III, σελ. 293 κέ., 402.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. Α', σελ. 482.

[5] Tafel, Via Egnatia, Β', σελ. 34 κέ., 50 κέ.

[6] A. Dumont, Inscriptions et monuments figurés de la Thrace (Παρίσιοι, 1876), σελ. 62 κέ. Ἀχ. Σαμοθράκη, Ὀλίγα τινὰ περὶ Τραϊανουπόλεως, Θρᾳκικά, τόμ. 18 (1943), σελ. 177 κέ.

[7] Georgii Cyprii Descriptio Orbis Romani, ἔκδ. H. Gelzer, σελ. 25 καὶ 79, ἀριθ. 500 καὶ 1680.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

πολίτην Τραϊανουπόλεως Μιχαὴλ τὸν Βαρύν [1]. Ἀπὸ ἀπόψεως διοικητικῆς, εἶναι γνωστὸν ὅτι παλαιότερον ἡ πόλις περιελαμβάνετο εἰς τὸ θέμα Μακεδονίας, ὡς περιφανῶς δεικνύει ἐπιγραφή, εὑρεθεῖσα κατὰ τόπον καὶ ἔχουσα οὕτω· *ἐν Τραϊανουπό[λει] [θ]έμα Μακεδωνίας* [2]. Κατὰ τὸν Bertrandon de La Broquière, ἐπισκεφθέντα τὴν περιοχὴν τῷ 1433, ἀμφότεραι αἱ πόλεις, καὶ ἡ Μάκρη καὶ ἡ Τραϊανούπολις, ἄλλοτε ἀνθοῦσαι, ἔκειντο ἠρειπωμέναι [3].

Μετὰ τῆς ἐπισκέψεως Μάκρης καὶ Τραϊανουπόλεως τὸ ἔγγραφον συνάπτει τὸ casale de Brachon. Ὁ Tafel μεταγράφει : «σὺν τῷ χωρίῳ τοῦ Βράχων», τοιοῦτο δὲ τοπωνύμιον οὐδεμίαν θὰ παρεῖχε γλωσσικὴν δυσχέρειαν [4]. Νομίζομεν ὅμως ὅτι τὸ ἔγγραφον πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς casale de Blachon, ἤτοι προάστιον τῶν Βλάχων, διότι ἐν τῷ Τυπικῷ τῆς Κοσμοσωτείρας, περὶ οὗ εὐθὺς κατωτέρω, μνημονεύεται τόπος ὑπὸ τὸ ὄνομα ὁ Σωτὴρ τῶν Βλάχων [5].

Παρὰ τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ ἔκειτο ἡ ἐπίσκεψις Βήρας [6]. Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ ὁ σεβαστοκράτωρ Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, υἱὸς τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Α΄ καὶ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου Α΄, ἀνεκαίνισε τῷ 1151/1152 τὴν μονὴν τῆς Κοσμοσωτείρας. Ἐν τῷ περισωθέντι Τυπικῷ ὁ ἱδρυτὴς περιγράφει τὴν Βήραν ὡς τόπον «ἔρημον ἀνθρώπων καὶ οἰκημάτων», ὡς ἐνδιαίτημα «ὄφεων μόνον καὶ σκορπίων», «κλάδοις ἀμφιλαφέσι περιστρεφόμενον» [7]. Τὴν μονὴν τῆς Βήρας ἢ τοῦ Βηρὸς ἐπεσκέφθη ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Α΄ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας του : «καὶ τοῖς ἐκεῖσε κυνηγεσίοις ἐνευφρανθείς, κατὰ τὴν πατρῴαν ἀφικνεῖται μονήν, τὴν ἐν τῇ Βήρᾳ διακειμένην, καὶ τῷ

---

[1] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 118. Κ. Κωνσταντοπούλου, Βυζαντιακὰ Μολυβδόβουλλα, σελ. 5, ἀρ. 12.

[2] A. Dumont, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 54 - 55.

[3] Ch. Schefer, Le Voyage d'Outremer de Bertrandon de la Broquière (Παρίσιοι, 1892), σελ. 174 καὶ 179.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 492.

[5] L. Petit, Typikon du monastère de la Kosmosotira près d'Æenos (1152), Izvestija τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, τόμ. 13 (1908), σελ. 52.

[6] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 481. Ἀχ. Θ. Σαμοθράκη, Λεξικὸν Γεωγραφικὸν καὶ Ἱστορικὸν τῆς Θράκης, Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ, τόμ. 7 (1940 - 1941), σελ. 311 κέ.

[7] L. Petit, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 19 κέ. Περὶ τῆς μονῆς βλ. Ἀ. Ὀρλάνδου, Τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βήρας, Θρακικά, τόμ. 4 (1933), σελ. 3 - 34. Ἀξιόλογος εἶναι ἡ αὐτόθι, σελ. 27, δημοσιευομένη ἔμμετρος ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ μέλους τινὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, φέροντος τὸν τίτλον τοῦ *δεσπότου*. Ἐπειδὴ ὁ τίτλος οὗτος εἰσήχθη εἰς τὴν βυζαντινὴν αὐλὴν καὶ διοίκησιν τὸ πρῶτον τῷ 1163 (L. Bréhier, Les institutions de l'Empire byzantin, σελ. 140), ἕπεται ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ εἶναι μεταγενεστέρα τοῦ ἔτους τούτου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τοῦ φύσαντος ἐφίσταται μνήματι μετὰ δορυφορίας καὶ δόξης βασιλικῆς» [1]. Ὁ Βιλλεαρδουῖνος ἀναφέρει τὸ μοναστήριον τοῦτο ὡς Abbeie de Vera ἤ, κατ' ἄλλην γραφήν, Abbeie de Veroisne [2]. Κατὰ τὸν ΙΔ' μεσοῦντα αἰῶνα ὁ τόπος εἶχε μεταβληθῆ εἰς φρούριον καὶ πόλισμα, ὡς διδάσκει ὁ Καντακουζηνός: «φρούριόν τι καρτερικώτατον παρὰ τὸν Ἕβρον κατῳκισμένον, ὃ πρότερον μὲν φροντιστήριον ἀνδρῶν μοναζόντων ἦν, τότε δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πολέμων καὶ τῶν ἐφόδων τῶν βαρβαρικῶν ἀγροτῶν τινων κατῳκισμένων πόλισμα ἤδη ἦν» [3]. Τῷ 1433 ὁ Bertrandon de La Broquière ἔγραφε σχετικῶς: «Item, de là, je vins a une ville que l'on nomme Vira: en ceste ville souloit avoir ung beau chastel lequel est abbatu en aucun lieu, et m'a dit ung grec qu'il y souloit avoir III^c (300) chanoines et y est encoires le cuer de l'eglise, de quoy les Turcz ont faict leur musquée et ont edifié autour de ce chastel une grande ville qui est peuplée de Grecz et de Turcz» [4].

Κατὰ τὴν αὐτὴν περιοχήν, καὶ δὴ ἐν τῇ ἀμεσωτέρᾳ περιφερείᾳ τῆς Αἴνου, πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὴν Pertinentia Scifis et Pagadi cum omnibus, quæ sub ipsa [5]. Περὶ τοῦ πρώτου τοπωνυμίου ὁ Tafel παρατηρεῖ ὅτι ὑπὸ τὸν τύπον Scifis λανθάνει πιθανῶς τὸ κατὰ τὴν Θράκην φρούριον Τζύμπη, προσθέτων εἰς ταῦτα ὅτι ἀγνοεῖ τὰ κατὰ τὸ δεύτερον τοπωνύμιον Pagadi [6]. Τοῦτο, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς ἐξ ἄλλων πηγῶν, ἔχει προφανῶς σχέσιν πρὸς τὸ νεοελληνικὸν *πηγάδι*. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ὄνομα Scifis, ἡ εἰκασία τοῦ Tafel φαίνεται ἐλάχιστα πιθανή. Καθ' ἡμᾶς, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ δὴ ὑπὸ τὸν τύπον sifis, τὸν μαρτυρούμενον ὑπὸ τοῦ κώδικος τοῦ Ἁγίου Μάρκου, λανθάνει τὸ «χωρίον ἡ Σόφους», τὸ ὁποῖον μνημονεύεται ἐν τῷ Τυπικῷ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ ὑπὲρ τῆς μονῆς τῆς Κοσμοσωτείρας [7].

Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ καὶ παρὰ τὴν Αἶνον ἔκειτο πιθανώτατα τὸ emporium Sagudæ, τὸ *ἐμπόριον* Σαγουδάους [8]. Ἡ λέξις *ἐμπόριον* ἢ *ἐμπορεῖον* χρησιμοποιεῖται πρὸς δήλωσιν τοῦ κάτω μέρους πόλεώς τινος, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ φρούριον [9]. Οὕτω ὁ Νικήτας ὁ Χωνιάτης, ὁμιλῶν περὶ

---

[1] Νικήτας Χωνιάτης, σελ. 363.

[2] Villehardouin, § 382, ἔκδ. Faral, τόμ. Β', σελ. 190. Πρβλ. σελ. 191, σημ. 6.

[3] Καντακουζηνός, τόμ. Γ', σελ. 310.

[4] Ch. Schefer, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 179 - 180.

[5] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 482.

[6] Αὐτόθι, σημ. 4 καὶ 5.

[7] L. Petit, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 52.

[8] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 467.

[9] Δ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, Le Despotat grec de Morée, τόμ. Β' (Ἀθῆναι 1953), σελ. 168, σημ. 2.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τῆς ἁλώσεως τῆς Κορίνθου ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν (1147), μνημονεύει τὸ *ἐμπόριον*, «ὅπερ ἡ κάτω πόλις ἐπονομάζεται» [1]. Εἶναι ὡσαύτως γνωστὰ τὸ *ἐμπορεῖον* Στρουμμίτζης, ἀναφερόμενον ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1286 [2], καὶ τὸ *ἐμπόριον* τῆς Βελιγοστῆς τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως [3]. Ἐκ τοῦ ὅρου τούτου προῆλθε καὶ τὸ τοπωνύμιον *Νιμπουργειό* [4]. Τὸ τοπωνύμιον Σαγουδάους μαρτυρεῖται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ [5], ἀλλὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Κοσμοσωτείρας γνωρίζει ὁμώνυμον συνοικισμὸν ἐν Θρᾴκῃ : «ἐμπόριον ἡ Σαγουδάους μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων παροίκων καὶ ἐνοίκων, τοῦ τε δικαίου τοῦ βασιλικάτου καὶ τοῦ φούνδακος» [6]. Διευκρινεῖται ὅτι τὸ ἐμπόριον Σαγουδάους περιελαμβάνετο μεταξὺ τῶν ἐντὸς τῆς Αἴνου καὶ ἐκτὸς δεσποτικῶς διαφερόντων [7] τῷ Ἰσαακίῳ τῷ Κομνηνῷ ἀκινήτων, ὧν τὴν ἀνακαίνισιν, ἐκ μακροῦ χρόνου σχεδὸν ἀμαυρωθέντων, γενέσθαι ἐβούλετο [8].

Δὲν θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν περιφέρειαν Διδυμοτείχου καὶ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Αἱ δύο αὗται πόλεις, αἱ κείμεναι ἑκατέρωθεν τοῦ Ἕβρου καὶ ἐμφανιζόμεναι ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὡς ἀπαρτίζουσαι διακεκριμένας περιφερείας, ἀπετέλουν κατὰ τὸ χρυσόβουλλον τοῦ 1198 τὸ ἡνωμένον θέμα Ἀδριανουπόλεως καὶ Διδυμοτείχου [9].

3. Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἕβρου. Ἀνατολικῶς τοῦ Ἕβρου, χωροῦντες ἀπὸ τῆς παραλίου πρὸς τὴν μεσόγαιον, θὰ μνημονεύσωμεν πρῶτον τὸ κατεπανίκιον Αἴνου μετὰ τῶν Ἀποθηκῶν [10]. Τὴν ἰδιαιτέραν ἀκμήν της ὀφείλει ἡ πόλις αὕτη εἰς τὴν ἐπίκαιρον διὰ τὰς οἰκονομικὰς ἀνταλλαγὰς θέσιν της. Προσφυέστατα ὁ ἱστορικὸς Κριτόβουλος ἐξαίρει τὰς φυσικὰς συνθήκας, αἵτινες ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὴν νὰ ἀναπτυχθῇ. «Αἶνος γάρ, λέγει, ἦν μὲν τὸ παλαιὸν πόλις μεγίστη τῶν Αἰολίδων, ἐπί τε δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυναστείᾳ μέγα φρονοῦσα, ξυμπάσης τε τῆς καθ᾽ αὐτὴν παραλίας κρατοῦσα, ἀλλὰ δὴ καὶ

---

[1] Νικήτας Χωνιάτης, σελ. 99.

[2] Fr. Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, σελ. 300.

[3] Χρονικὸν τοῦ Μορέως, στ. 4666.

[4] Ἰ. Βογιατζίδου, Περὶ τοῦ νεοελληνικοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος Νιμπουργειοῦ, Ἀθηνᾶ, τόμ. 20 (1908), σελ. 15 - 32.

[5] Ἄννα ἡ Κομνηνή, ΙΕ', 2, τόμ. Β', σελ. 269 (Reif.). Πρβλ. P. Lemerle, Philippes et la Macédoine Orientale, σελ. 179, σημ. 3.

[6] L. Petit, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 52. Περὶ τῆς λέξεως *φούνδαξ* βλ. κατωτέρω ἐν τοῖς περὶ Αἴνου γραφομένοις.

[7] Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ῥήματος : N. Ἀ. Βέη, Über die Konstruktion von διαφέρειν ('gehören') mit dem Genitiv, Glotta, τόμ. 2, σελ. 118 κέ.

[8] L. Petit, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 52.

[9] Βλ. ἀνωτέρω, ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 57 - 58 [86 - 87].

[10] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 484. Τὰ κατὰ τὸν θεσμὸν τοῦ *κατεπανικίου* ἀπὸ τοῦ ΙΒ' λήγοντος αἰῶνος θὰ διευκρινηθοῦν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τῶν νήσων ἐνίων. Κεῖται γὰρ ἐν καλλίστῳ τῆς παραλίας Θρᾴκης τε καὶ Μακεδονίας μέρει. Ἐκ μεσημβρίας μὲν ἔχουσα τό τε Αἰγαῖον καὶ τὰς νήσους παρακειμένας Ἴμβρον καὶ Λῆμνον καὶ τὰς λοιπὰς καὶ τὴν ἀπὸ τούτων ἐμπορίαν δαψιλῶς καρπουμένη· ἀπὸ δὲ ἄρκτου Ἕβρον ποταμόν, ὃς ἔκ τε τῆς ἄνω Μυσίας καὶ τοῦ Αἵμονος ὄρους τὰς πηγὰς ἔχων ρεῖ διὰ τῆς μεσογείας Θρᾴκης τε καὶ Μακεδονίας, κατὰ μεσημβρίαν ἀεὶ πορευόμενος, προϊὼν δὲ κατὰ μικρὸν καὶ τὴν Ἀδριανοῦ παραρρέων μέγας τε γίνεται καὶ ναυσὶ περατός...». Καὶ κατωτέρω: «Ὁ δ' οὖν Ἕβρος κατιών τε καὶ πρὸς τῷ Δορίσκῳ γινόμενος καὶ παραρρέων αὐτόν, ἔξεισι πρὸ τοῦ λιμένος Αἴνου ἐς τὴν ταύτῃ θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου. Τρέφει δὲ γένη τε παντοδαπῶν ἰχθύων πολλά, μειζόνων τε καὶ μειόνων, ἀλλὰ δὴ καὶ πιόνων· παρέχει δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει δι' αὐτοῦ πλοίοις φορτηγοῖς τὰς ἐμπορίας ποιεῖσθαι ἔς τε τὴν μεσόγειον καί τινας τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων πλησιοχώρους αὐτῷ. Εἰσὶ δὲ καὶ πρὸ τῆς πόλεως λίμναι καὶ ἕτεραι πέριξ αὐτῆς, αἳ δὴ καὶ χερρόνησον ταύτην ποιοῦσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἑτέρα τις λίμνη μεγάλη ἐμβάλλουσα ἐς αὐτὰς ὄπισθεν τοῦ πρὸ τῆς πόλεως ὄρους, κειμένη πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, Στεντορὶς καλουμένη τὸ παλαιόν, τρέφουσαι καὶ αὗται ἰχθύων τε γένη πολλὰ καὶ κύκνων ἀγέλας καὶ πτηνῶν ἄλλων ἐδωδίμων, λίμναις ἐνδιαιτωμένων καὶ ποταμοῖς... Τὸ δὲ δὴ μεῖζον καὶ ᾧ πάσας σχεδὸν τὰς γειτονούσας νικᾷ μεθ' ὑπερβολῆς τῇ τε τῶν χρημάτων καὶ προσόδων φορᾷ, οἱ ἐν αὐτῇ γινόμενοι ἅλες πλεῖστοι καὶ κάλλιστοι τῶν ἁπανταχοῦ, οὓς ἀνὰ πᾶσαν Θρᾴκην τε καὶ Μακεδονίαν διαδιδοῦσά τε καὶ διατιθεμένη ὅτι πλεῖστον ξυλλέγει χρυσὸν καὶ ἄργυρον· καὶ ὡς ἀπὸ πηγῶν οὕτως ἡ πόλις αὕτη τὸ ἐξ ἀρχῆς εὐδαίμων τε ἦν καὶ πλοῦτον ἄφθονον εἶχε καὶ δύναμιν πλείστην και δόξαν περιεβέβλητο, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐκόμα καλοῖς» [1].

Τὴν οἰκονομικὴν σημασίαν τῆς πόλεως δεικνύουν καὶ αἱ ἐνταῦθα μνημονευόμεναι ἀποθῆκαι. Αὗται, ὡς παλαιότερον τὰ ρωμαϊκὰ horrea καὶ τὰ βυζαντινὰ *ὡρρεῖα* ἢ *ὅρρια*, ἦσαν κρατικὰ καταστήματα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς φορολογίας [2]. Ἐπιγραφικὰ καὶ σφραγιστικὰ μνημεῖα, ὡς καὶ ἄλλα κείμενα, ἀναφέρονται εἰς τοὺς θεσμοὺς τῶν *ὁριαρίων* καὶ τῶν *ἀποθηκαρίων* [3]. Πρὸς δήλωσιν τῶν

---

[1] Κριτόβουλος, Β', 12: Fragmenta Historicorum Græcorum, τόμ. Ε', σελ. 112 - 113. Πρβλ. Β. Ἀ. Μυστακίδου, Αἶνος, Ἕβρος, Ἁλικαὶ - Ἰχθυοτροφεῖα, Θρᾳκικά, τόμ. 3 (1932), σελ. 66 - 67. Περὶ Αἴνου βλ. καὶ Ἀ. Θ. Σαμοθράκη, Λεξικὸν Γεωγραφικὸν καὶ Ἱστορικὸν τῆς Θρᾴκης, Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ, τόμ. 7 (1940 - 1941), σελ. 260 κἑ.

[2] G. Millet, Apothécarios, Byz. Zeitschrift, τόμ. 30 (1929 - 1930), σελ. 430 κἑ. Περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ *ἀποθήκης* καὶ horreum βλ. αὐτόθι, σελ. 433 κἑ.

[3] Αὐτόθι, σελ. 430 κἑ. Δὲν εἴδομεν τὴν νεωτάτην μελέτην τοῦ S. G. Mercati, Ὁριάριος: Horrearius, Ægyptus, τόμ. 30 (1950), σελ. 8 - 13.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

ἀποθηκῶν ἐχρησιμοποιήθη βραδύτερον καὶ ἡ λέξις *φούνδαξ*, τὴν ὁποίαν ἐν παρόδῳ ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παραθέσεως χωρίου τοῦ Τυπικοῦ τῆς Κοσμοσωτείρας καὶ τὴν ὁποίαν θὰ συναντήσωμεν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς. Ἡ λέξις αὕτη διετηρήθη εἰς τὰ μεσαιωνικὰ fundicus καὶ fondaco, προέρχεται δὲ ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ funduq καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ *πανδοχεῖον* [1].

Ἤρχετο ἀκολούθως ἡ ἐπίσκεψις Κυψέλων [2]. Τὰ Κύψελα, Κύψαλα ἢ Ὕψαλα, ἔκειντο παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Ἕβρου καὶ Ἐργινίου, ὅπου, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἐτερματίζετο ἡ Ἐγνατία Ὁδός [3]. Ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις ἐπανειλημμένως μνημονεύεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν. Καὶ οὗτοι καὶ οἱ παλαιότεροι ὁμιλοῦν περὶ τῆς δασώδους περιοχῆς, ἡ ὁποία περιέβαλλε τὰ Κύψελα [4]. Ὁ Βιλλεαρδουῖνος ἀναφέρει τὴν mult bele prærie, prés de la Capesale [5], ὁ δὲ Edrisi τὴν πόλιν «κειμένην οὐχὶ μακρὰν τοῦ ποταμοῦ, τοῦ ἐπονομαζομένου Μαρίτσα, ποταμοῦ σημαντικοῦ, τὸν ὁποῖον διέρχεταί τις διὰ πλοίων» [6]. Τὰ Κύψελα ἀπετέλεσαν ἐπισκοπὴν καὶ ἀκολούθως ἀρχιεπισκοπήν [7]. Μολυβδόβουλλον τοῦ Ι' αἰῶνος ἀνῆκεν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κυψέλλου Λέοντα [8]. Κατὰ τὸ ἔτος 1433, ὁ Bertrandon de La Broquière εὗρε τὴν πόλιν ἠρειπωμένην ἐκ τῶν πολέμων [9].

Ἀνατολικώτερον ἔκειτο τὸ *κατεπανίκιον* Ρουσίου μετὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀγριοβιβαρίου [10]. Τὸ μεσαιωνικὸν τοῦτο πόλισμα ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν Τόπειρον καὶ τὸ νεώτερον Ρούσκιοϊ, παρὰ τὴν Κέσσανην [11]. Κατὰ τὸν Edrisi, τὸ Ρούσιον ἦτο ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ ὄρους [12]. Οἱ δυτικοὶ ἱστορικοὶ τῶν Σταυροφοριῶν ἀναφέρουν τοῦτο ὡς Rusa civitas καὶ ὡς

---

[1] G. Bratianu, Études Byzantines d'histoire économique et sociale, σελ. 145.

[2] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 481.

[3] Tafel, Via Egnatia, Β', σελ. 57-58.

[4] Αὐτόθι, σελ. 57.

[5] Villehardouin, § 496, τόμ. Β', σελ. 310.

[6] Παρὰ Tafel, Constantinus Porphyrogenitus De Provinciis Regni Byzantini (Tübingen, 1846), σελ. 33.

[7] Georgius Cyprius, ἔκδ. H. Gelzer, σελ. 4 καὶ 59, ἀρ. 64 καὶ 1182. Πρβλ. Ἀ. Σταμούλη, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, Θρακικά, τόμ. 14 (1940), σελ. 126-127.

[8] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 119.

[9] Ch. Schefer, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 173.

[10] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 484.

[11] Tafel, Via Egnatia, Β', σελ. 19 κέ. Πρβλ. Ν. Ἀ. Βέη, Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν τζάρον Συμεών, Ἑλληνικά, τόμ. 1 (1928), σελ. 369, σημ. 5.

[12] Παρὰ Tafel, Constantinus Porphyrogenitus, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 33.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

La Rousse [1]. Ὁ ἐπίσκοπος Ρουσίου Τρύφων ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου τοῦ 879, ὁ δὲ Ἀρέθας, ἐν ἐπιστολῇ γραφείσῃ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 914 καὶ 924, ἐξαίρει τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἄλλου ἐπισκόπου, τοῦ Εὐθυμίου, «εἰς μηδὲν τῶν προταθέντων ὑπὸ Βουλγάρων ὑπείξαντος, ἀλλ᾽ εὐσταθῶς ἄγαν τὰς ἀπειλὰς ὑπενεγκόντος» [2]. Τὸ Ἀγριοβίβαρον, τὸ ὁποῖον συνάπτεται πρὸς τὸ κατεπανίκιον Ρουσίου, ἔκειτο ἴσως ἐν τῇ ἰχθυοτρόφῳ περιοχῇ τῆς Στεντορίδος λίμνης [3].

Θὰ μνημονεύσωμεν ἀκολούθως δύο ἄλλας περιφερείας: τὴν ἐπίσκεψιν Γαρέλλης καὶ τὴν πόλιν (civitas) Ἄπρων μετὰ πάντων τῶν ὑπ᾽ αὐτὴν ὑπαγομένων [4]. Τὰ δύο ταῦτα «πολίχνια», ὡς ἀποκαλεῖ ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς τὴν Γάρελλαν καὶ τὸν Ἄπρων [5], ἀναφέρονται συνήθως παρεζευγμέναι ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν. Ἐπανειλημμένως τοῦτο συμβαίνει παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τῷ Καντακουζηνῷ. Ἀναφερόμενος εἰς τὸν κατὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους διακριθέντα Συργιάννην, ὁ αὐτοκράτωρ ἱστορικὸς γράφει: «δύο ἐξ αὐτῶν [τῶν πόλεων τῆς Θρᾴκης, ὧν ἐπετρόπευεν ὁ Συργιάννης], τὸν Ἄπρων καὶ τὴν Γάρελλαν, φρουραῖς κατασχὼν καὶ τἆλλα ἀσφαλισάμενος, ὥστ᾽ ἔχειν πρὸς πολιορκίαν ἀντέχειν, ἀπέστη πρὸς τὸν πρεσβύτερον βασιλέα Νοεμβρίου μηνός» [6]. Ἡ Γάρελλα ὑπῆρξεν ἕδρα ἐπισκόπου καὶ ἀκολούθως ἀρχιεπισκόπου [7].

Ὁ Ἄπρως ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων πόλεων τῆς Θρᾴκης. Ἔκειτο ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν τῶν ἀγουσῶν πρὸς Αἶνον καὶ πρὸς τὴν θρᾳκικὴν χερσόνησον. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους μνημονεύεται ὡς Colonia Claudia Aprensis, ἐπὶ δὲ Θεοδοσίου τοῦ Α', ἀνακτισθεῖσα, μετωνομάσθη εἰς Θεοδοσιούπολιν, τὸ ὄνομα ὅμως τοῦτο δὲν κατίσχυσε τελικῶς [8].

---

[1] Histoire Anonyme de la Première Croisade, ἔκδ. L. Bréhier, § 5, σελ. 26. Villehardouin, § 402, τόμ. Β', σελ. 214 κ.ἀ. Πρβλ. P. Lemerle, Philippes et la Macédoine Orientale, σελ. 170 καὶ σημ. 5.

[2] Σ. Κουγέα, Ὁ Καισαρείας Ἀρέθας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ (Ἀθῆναι, 1913), σελ. 18. Πρβλ. Ν. Ἀ. Βέη, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., Ἑλληνικά, τόμ. 1 (1928), σελ. 368. S. P. Sestakov, Zur Geschichte der griechisch-bulgarischen Beziehungen, Byzantinoslavica, τόμ. 1 (1929), σελ. 162 (γερμ. περίληψις).

[3] Τὰ χειρόγραφα, πλὴν τοῦ κώδικος τοῦ Ἁγίου Μάρκου, παρέχουν τὴν γραφὴν Agriovivario. Ὁ Tafel προετίμησε τὴν γραφὴν Agiovivario, τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ κώδικος τούτου: Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 485, σημ. 9.

[4] Αὐτόθι, σελ. 481.

[5] Νικηφόρος Γρηγορᾶς, τόμ. Β', σελ. 229.

[6] Ἰωάννης Καντακουζηνός, τόμ. Α', σελ. 123. Πρβλ. σελ. 138 καὶ 143. Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 481, σημ. 4.

[7] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., Θρᾳκικά, τόμ. 14 (1940), σελ. 101-102.

[8] Hirschfeld, Aproi, ἐν Pauly-Wissowa, Real-Encyclopädie, τόμ. Β', 1, στ. 272.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

Κατὰ τὸν Edrisi, ὁ Ἄπρως ἦτο ἀνθοῦσα πόλις τοῦ ἐσωτερικοῦ, περιβαλλομένη ὑπὸ κατοικιῶν καὶ ἀμπελώνων [1]. Ὁ Ἄπρως ἦτο ἀρχικῶς ἕδρα ἐπισκόπου, τελοῦντος ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, ἀκολούθως προήχθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τέλος, πρὸ τοῦ 1171, εἰς μητρόπολιν [2]. Ἐσώθη μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνος, ἀνῆκον εἰς ἄδηλον ἀρχιερέα Ἄπρων καὶ ραίκτορα [3]. Ἡ πόλις ταυτίζεται πρὸς τὴν Neapolis ἢ la cité de Naples τῶν δυτικῶν ἱστορικῶν τῶν Σταυροφοριῶν [4]. Οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ κατεπανίκιον Ἄκρους ἢ Ἄκρου, τοῦ ὁποίου τὸ κέντρον εὑρίσκετο ἐν Ἱερισσῷ [5].

Τρίτον θρακικὸν πόλισμα μνημονεύεται ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἄπρω καὶ τῆς Γαρέλλης: τὸ Πάμφιλον ἢ Πάμφυλον, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς Partitio Romaniæ ὡς πόλις (civitas) [6]. Ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Καντακουζηνοῦ, τὸ Πάμφιλον περιελάμβανε τὴν *κάτω πόλιν* καὶ τὴν *ἀκρόπολιν* [7], ἀπὸ δὲ τοῦ Η' αἰῶνος ἦτο ἕδρα ἐπισκοπῆς, τεταγμένης ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας [8]. Ἐκ τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα παρέχουν Ἕλληνες καὶ δυτικοὶ ἱστορικοί, ἰδιαίτατα ὁ Βιλλεαρδουῖνος, προκύπτει ὅτι τὸ θρακικὸν τοῦτο πόλισμα ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Ραιδεστόν, καὶ δὴ πρὸ τῆς Χαριουπόλεως [9]. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἄννης τῆς Κομνηνῆς, ὑπήγετο εἰς τὸ θέμα Μακεδονίας [10].

Οὐχὶ μακρὰν τοῦ Παμφίλου ἔκειτο ἡ ἐπίσκεψις Κούλη [11]. Ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνή, ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Πετσενέγγων, μνημονεύει τὸ *τοῦ Κούλη πολίχνιον* καὶ τὸν *τοῦ Κούλη ρύακα:* «ὁρῶντες δὲ τοὺς περὶ τὰς κωμοπόλεις τῶν παρακειμένων χωρῶν πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια συνελαυνομένους διὰ πτοίαν πολλήν, ἀπάραντες τοῦ οὑτωσὶ καλουμένου Παμφύλου τόπου, καταλαμβάνουσι τὸ τοῦ Κούλη πολίχνιον τὸ ἅπαν συνεπαγό-

---

[1] Παρὰ Tafel, Constantinus Porphyrogenitus, σελ. 33.

[2] Β. Στεφανίδου, Ὁ μητροπολίτης Ἄπρος ἢ ὁ μητροπολίτης Ἄπρω; Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζ. Σπουδῶν, τόμ. 4 (1927), σελ. 265 - 266. Β. Μυστακίδου, Μητρόπολις Ἄπρω καὶ μητροπολίτης Ἄπρω, Θρακικά, τόμ. 2 (1929), σελ. 39 κἑ. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 83 - 85.

[3] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 116.

[4] Πρβλ. E. Faral, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Βιλλεαρδουίνου, τόμ. Β', σελ. 201, σημ. 3.

[5] Στ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 361, σημ. 2.

[6] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 480.

[7] Ἰωάννης Καντακουζηνός, τόμ. Β', σελ. 187.

[8] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 153 - 154.

[9] E. Faral, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Βιλλεαρδουίνου, τόμ. Β', σελ. 179, σημ. 2.

[10] Στ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 393 - 394.

[11] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 480.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

μενοι στράτευμα» [1]. Ἐκ τῆς ὅλης ἐκθέσεως τῆς Κομνηνῆς προκύπτει ὅτι ἡ ἐπίσκεψις Κούλη ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Παμφίλου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν περιοχὴν πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ τὸ casale Chortocopli, ἤτοι τὸ προάστιον τοῦ Χορτοκοπείου [2]. Ὁ τόπος εἶναι γνωστὸς ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Βιλλεαρδουίνου. Ὁ ἱστορικὸς οὗτος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ casal qui Cortacople est appellez, εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν ὅτι χρησιμοποιεῖ τὸν αὐτὸν ὅρον casale, τὸν ὁποῖον εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς διανομῆς [3]. Τὸ Χορτοκοπεῖον ἢ Χορτοκόπιον ἔκειτο ἐπί τινος κοινοῦ σημείου τῶν ὁδῶν, τῶν ἀγουσῶν ἀφ' ἑνὸς ἐκ Καλλιπόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ Κυψέλων εἰς Ραιδεστόν, πιθανώτατα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἄπρω [4]. Τὸ τοπωνύμιον Χορτοκοπεῖον ἢ Χορτοκόπιον εὑρίσκομεν μνημονευόμενον ἐν ἁγιορειτικῷ ἐγγράφῳ τοῦ 1044 ἢ 1059 [5].

Ἀφοῦ μνημονεύσωμεν τὴν Τζουρουλὸν καὶ τὴν Θεοδωρούπολιν, περὶ ὧν ἐγένετο ἀνωτέρω [6] ὁ προσήκων λόγος, ἀφοῦ παραδράμωμεν τὰς πόλεις (civitates) Βουλγαρόφυγον, Μεσσήνην καὶ Ἀρκαδιούπολιν, τὰς ὁποίας τὸ ἡμέτερον περὶ διανομῆς ἔγγραφον ἀναγράφει πρώτας μεταξὺ τῶν κτήσεων τοῦ πρώτου κλήρου τοῦ δουκὸς καὶ τῆς Κοινότητος Βενετίας [7] καὶ τῶν ὁποίων ἠρευνήθη ἤδη ἡ ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ διοικήσει καθ' ὅλου θέσις [8], θὰ προχωρήσωμεν πρὸς τὴν Βιζύην. Αὕτη ἀναφέρεται ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὡς ἁπλῆ πόλις (civitas) [9]. Ἀπὸ τῆς ἀπασχολούσης ἡμᾶς ἐνταῦθα διοικητικῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους, ἡ Βιζύη, ἐπισημοτάτη θρᾳκικὴ πόλις καὶ ἕδρα παλαιᾶς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας [10], παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Πράγματι κατὰ τὸν Η' καὶ Θ' αἰῶνα, αὕτη ἀπετέλεσεν ἰδίαν διοικητικὴν καὶ στρατιωτικὴν μονάδα ὑπὸ *τουρμάρχην*. Ἐσώθη μολυβδόβουλλον τῶν χρόνων τούτων, ἀνῆκον εἴς τινα Σταυράκιον, βασιλικὸν σπαθάριον καὶ τουρμάρχην Βιζύης [11]. Ἁγιολογικὸν κείμενον, μεταγενέστερον τοῦ μολυβδοβούλλου, ὁ Βίος τῆς

---

[1] Ἄννα ἡ Κομνηνή, Ζ', 1, τόμ. Α', σελ. 227-228.

[2] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 466.

[3] Villehardouin, 381-382, τόμ. Β', σελ. 189 κέ.

[4] Πρβλ. E. Faral, Αὐτόθι, σελ. 190, σημ. 1.

[5] Fr. Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, σελ. 178. Τὸ χωρίον τοῦτο ἔκειτο κατὰ τὴν χερσόνησον Παλλήνης.

[6] Ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 54 [83].

[7] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 464.

[8] Ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 54-55 [83-84].

[9] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 474.

[10] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 90 κέ. Πρβλ. Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατολ. καὶ Δυτ. Θράκης, Θρακικά, τόμ. 6 (1935), σελ. 53 κέ.

[11] Κ. Κωνσταντοπούλου, Βυζαντιακὰ Μολυβδόβουλλα, σελ. 11, ἀρ. 31.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

Ἁγίας Μαρίας τῆς νέας, μεταστάσης εἰς Κύριον περὶ τὸ ἔτος 902 [1], μνημονεύει τὸν δρουγγάριον Νικηφόρον, προαχθέντα εἰς τουρμάρχην Βιζύης πιθανῶς μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βουλγαροφύγου (896) [2]. Ἡ παρουσία τῶν ἀρχόντων τούτων ἔχει προφανῶς σχέσιν πρὸς τὴν ἄμυναν τῆς περιοχῆς, ἡ ὁποία μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Συμεὼν (927) εὑρέθη ἐκτεθειμένη εἰς τὰς βουλγαρικὰς ἐπιδρομάς. Τὸ μνημονευθὲν ἁγιολογικὸν κείμενον εἶναι καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης σημαντικὴ πηγή [3].

Ἐρχόμεθα ἀκολούθως εἰς τὴν ἐπίσκεψιν Γεένης (pertinentia Gehenna) [4]. Περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ὁ Tafel γράφει [5]: forma mirifica. Ganos malimus? sed hoc ipsum supra habuimus. An Daonium?. Οὔτε περὶ τοῦ Γάνου πρόκειται, ἀφοῦ οὗτος, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς, ἀναφέρεται ἀλλαχοῦ, οὔτε καὶ περὶ τοῦ Δαονίου. Ὡς ἤδη διέγνωσεν ὁ Θεόδωρος Menke, ἡ Γέενα τοῦ ἐγγράφου πρέπει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν νεωτέραν Γένναν [6], ἡ ὁποία ἔκειτο εἰς τὸν καζᾶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν [7]. Ὁμώνυμον χωρίον εὑρίσκομεν ἀναγραφόμενον ἐν ἐγγράφοις τοῦ Ἁγίου Ὄρους [8].

Ἔτι βορειότερον ἔκειτο ἡ ἐπίσκεψις τῆς Μικρᾶς καὶ τῆς Μεγάλης Βρύσεως [9]. Ὡς παρετήρησεν ὁ Tafel, ἐπισκοπὴ Βρύσεως, ἀνήκουσα εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως, ἀναφέρεται ἐν τοῖς Νέοις Τακτικοῖς [10]. Ἀκολούθως εἰσάγεται ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐγγράφῳ διάκρισις τῆς Μικρᾶς καὶ τῆς Μεγάλης Βρύσεως, ἐκκλησιαστικὰ δὲ ἔγγραφα ὁμιλοῦν περὶ ἐπισκοπῆς τῆς Μεγάλης Βρύσεως καὶ ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Μικρᾶς Βρύσεως [11]. Διένεξις μεταξὺ ἀρχιερέων τῶν δύο τούτων περιφερειῶν ἀνήχθη ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐπὶ πατριάρχου Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργη (1157—1170) [12]. Βιβλιογραφικὸν

---

[1] Gy. Moravcsik, Byzantinoturcica, τόμ. Α', σελ. 359.

[2] Fr. Dvornik, Quelques données sur les Slaves extraites du tome IV Novembris des «Acta Sanctorum», Byzantinoslavica, τόμ. 1 (1929), σελ. 40.

[3] Αὐτόθι, σελ. 39-43.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 480.

[5] Αὐτόθι, σημ. 4.

[6] Th. Menke, Erläuternde Vorbemerkungen zur Spruner-Menke Hand-Atlas zur Geschichte des Mittelalters und der neueren Zeit, σελ. 40. Ἀ. Χρηστίδου, Γέννα, Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ, τόμ. 2 (1935-1936), σελ. 119 κέ.

[7] Γ. Λαμπουσιάδου, Ὁδοιπορικόν, Θρᾳκικά, τόμ. 10 (1938), σελ. 254.

[8] Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἄθω, Ἑλληνικά, τόμ. 2 (1929), σελ. 352 καὶ 377.

[9] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 480.

[10] Georgius Cyprius, ἔκδ. H. Gelzer, σελ. 80, ἀρ. 1718.

[11] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 95 κέ.

[12] V. Grumel, Les regestes des actes du Patriarcat de Constantinople, τόμ. Α', τεῦχος 3 (1947), σελ. 137, ἀρ. 1098.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

σημείωμα κώδικος τῆς Μονῆς Κουτλουμουσίου τοῦ ἔτους 1169 μνημονεύει τὸν ταβουλλάριον καὶ κληρικὸν τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς πόλεως Μικρᾶς Βρύσεως τὸν Ψελλόν, «ἀνοικοδομήσαντα» ἐξ ἐπιταγῆς Γερασίμου μοναχοῦ, καθηγουμένου τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ ἐν μάρτυσι περιωνύμου Θεοδώρου τοῦ Κλεισουριώτου, τὸ χειρόγραφον τοῦτο [1].

4. Ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος καὶ αἱ ἀκταὶ τῆς Προποντίδος. Κατὰ τοὺς χρόνους, καθ᾽ οὓς ἐγράφετο τὸ ὑπὲρ τῶν Βενετῶν χρυσόβουλλον τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Γ', ἡ θρακικὴ Χερσόνησος ἀπετέλει εἰσέτι ἰδίαν διοικητικὴν περιφέρειαν [2]. Ἐν τῇ Partitio Romaniæ ἡ περιοχὴ αὕτη, ὡς καὶ ὁλόκληρος ἡ Θράκη, παρίσταται διεσπασμένη εἰς ἐπισκέψεις, πόλεις καὶ ἄλλας ἐλάσσονας περιφερείας.

Ἀπώταται πασῶν τῶν διοικητικῶν τούτων περιφερειῶν ἦσαν αἱ ἐπισκέψεις Μαδύτου καὶ Καλλιπόλεως [3]. Καὶ ἡ Μάδυτος καὶ ἡ Καλλίπολις φέρονται ἐνωρίτατα ὡς ἐπισκοπαί, τεταγμέναι ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας [4]. Ἐσώθη μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' ἢ ΙΒ' αἰῶνος, ἀνῆκον εἰς τὸν μητροπολίτην Μαδύτων Νικηφόρον [5]. Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν Καλλιπόλεως τὸ ἔγγραφον περιέχει τὰ τοπωνύμια Lazu et Lactu. Δὲν εἶναι σαφές, ἐὰν οἱ διὰ τούτων δηλούμενοι τόποι ἀνῆκον εἰς τὴν εἰρημένην ἐπίσκεψιν ἢ ἐὰν ἀπετέλουν ἰδίαν περιφέρειαν. Πάντως τὸ χωρίον νοσεῖ προφανῶς, καθ᾽ ἃ δὲ σημειοῖ καὶ ὁ Tafel, τὰ ὀνόματα εἶναι ἄγνωστα ἐν τῇ μεσαιωνικῇ γεωγραφίᾳ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν [6]. Ἴσως ὑπ᾽ αὐτὰ λανθάνει ἡ τοπωνυμία *Λίζηκος*, ὑπὸ τὴν ὁποίαν φέρεται ἐπισκοπή, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας [7].

Μνημονεύεται ἀκολούθως ἡ Pertinentia de Muntimanis et Sigopotamo, cum omnibus, quæ sub istis [8]. Περὶ τοῦ πρώτου τῶν ὀνομάτων

---

[1] Σπ. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων, τόμ. Α', σελ. 279. Πρβλ. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 95-96.

[2] Πρβλ. ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 55-56 [84-85].

[3] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 467-468 καὶ 483.

[4] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 122 κέ., 129 κέ.

[5] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 115. Περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων Μαδύτου βλ. Ch. Picard-A. J. Reinach, Voyage dans la Chersonèse et aux îles de la mer de Thrace, Bulletin de Correspondance Hellénique, τόμ. 36 (1912), σελ. 305 κέ.

[6] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 468, σημ. 2.

[7] Georgius Cyprius, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 63, ἀρ. 1274. Πρβλ. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 129.

[8] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾽ ἀνωτ., σελ. 468.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τούτων ὁ αὐτὸς Tafel παρατηρεῖ : «locus nobis incognitus, scriptione, ut patet, corrupta»[1]. Τὰ χειρόγραφα παρέχουν τὰς γραφάς: De Muntemanis, De Muntimanis, Demum Temanis καὶ Munciakianis, οὐδεμία ὅμως αὐτῶν βοηθεῖ ἡμᾶς διὰ τὴν γεωγραφικὴν ἀναγνώρισιν. Σημειοῦμεν ἁπλῶς ὅτι ἡ κατάληξις τῆς τελευταίας (Munciakianis) φαίνεται παραδίδουσα ἀκραιφνέστερον βυζαντινὸν τύπον. Τοὐναντίον, εἶναι γνωστὸς ὁ Σιγὸς ποταμός, ῥέων κατὰ τὴν θρακικὴν Χερσόνησον, παρὰ τὴν Μάδυτον καὶ τὴν Σηστόν[2].

Κατὰ τὴν αὐτὴν περιοχὴν πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν ἐλάσσονές τινες περιφέρειαι καὶ ἄσημα πολίσματα. Μεταξὺ τούτων καταλέγομεν πρῶτον τὴν ἐπίσκεψιν Ὑαλοκαστελλίου[3]. Ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα τοῦ Χωνιάτου, ὅστις ποιεῖται μνείαν τοῦ τοπωνυμίου, προκύπτει ὅτι τὸ Ὑαλοκαστέλλιον ἔκειτο παρὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν τοῦ Ἑλλησπόντου, κατά τινα χῶρον ἐπιτηδείως ἔχοντα διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας[4]. Ἀναγράφονται περαιτέρω ἡ Pertinentia Galanatom καὶ τὸ Molinoto[5]. Διὰ τὸ τελευταῖον οἱ κώδικες παρέχουν ἐπίσης τὰς γραφὰς Molivoto καὶ Molivoro. Ἡ πρώτη εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ὑγιεστέρα, διότι ὑπ᾿ αὐτὴν δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ θρακικὸν Μελίβοτον. Τὸ ἀκόλουθον χωρίον τοῦ Χωνιάτου, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ναυτικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Κοντοστεφάνου ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου (1169), προσδιορίζει τὴν θέσιν τοῦ Μελιβότου : «μετ᾿ οὐ πολὺ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κοντοστέφανος ἔξεισιν (ἦγε δὲ τότε ὀγδόην μὴν ὁ Ἰούλιος), καὶ δὴ πρὸς τὸ Μελίβοτον καταχθεὶς καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐκεῖσε ἀφιγμένου θεατοῦ τοῦ στόλου τὰ πρὸς τὸ ἔργον ὑφηγηθείς, μετὰ δύο ἡμέρας ἀνάγεται καὶ κατάγεται εἰς τὰ Κοῖλα, ταῦτα δὴ τὰ περὶ Σηστόν τε καὶ Ἄβυδον»[6]. Κατὰ ταῦτα, τὸ Μελίβοτον πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ πρὸ τῆς πόλεως Κοῖλα, ἡ ὁποία ἔκειτο οὐχὶ μακρὰν τῆς Σηστοῦ καὶ τῆς Μαδύτου[7]. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τοπωνύμιον Galanatom, τοῦτο παραδίδεται καὶ ὑπὸ τοὺς τύπους Galavotom, Galavaton καὶ Gavalatori. Ὁ τελευταῖος ἐβοήθησεν ἡμᾶς νὰ ἀχθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ

---

[1] Αὐτόθι, σημ. 3.

[2] Αὐτόθι, σημ. 4.

[3] Αὐτόθι, σελ. 484.

[4] Νικήτας Χωνιάτης, σελ. 360.

[5] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 484.

[6] Νικήτας Χωνιάτης, σελ. 209. F. Chalandon, Jean II Comnène et Manuel I Comnène, σελ. 539.

[7] Περὶ τῶν Κοίλων ἢ τῆς Κοιλανῶν πόλεως, ὡς ἀναφέρεται ἐν ἐπιγραφῇ, βλ. A. Dumont, Inscriptions et monuments figurés de la Thrace, σελ. 66. Ch. Picard-A. J. Reinach, Ἔνθ᾿ ἀνωτ., σελ. 285 κἑ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

ὄνομα τοῦ μεσαιωνικοῦ συνοικισμοῦ διετηρήθη εἰς τὸ σημερινὸν χωρίον Γαλατάρια τοῦ καζᾶ τῆς Καλλιπόλεως [1].

Χωροῦντες περαιτέρω, θὰ μνημονεύσωσμεν τὴν ἐπίσκεψιν Βραγχιαλίου [2] καὶ τὰ προάστια τῶν Ραουλάτων καὶ τοῦ Ἑξαμιλίου [3]. Τὸ ὄνομα τοῦ Βραγχιαλίου μαρτυρεῖται ὑπὸ Βυζαντινῶν καὶ Λατίνων συγγραφέων [4]. Ἀνωτέρω ἀπεκρούσαμεν τὴν διόρθωσιν τοῦ Tafel, ἀντικαταστήσαντος ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν Βενετῶν χρυσοβούλλῳ τοῦ Ἀλεξίου Γ' τὸ ὄνομα τῆς Ἀγχιάλου διὰ τοῦ ἡμετέρου Βραγχιαλίου [5]. Τὸ Ἑξαμίλιον ἀντικατέστησε τὴν ἀρχαίαν Λυσιμάχειαν, μνημονεύεται δὲ πολλάκις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν [6]. Ἦτο ἕδρα ἐπισκοπῆς, ὑπαγομένης ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας [7]. Μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' ἢ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ἑξαμιλίου Στυλιανόν [8]. Κατὰ χώραν εὑρέθησαν ἀρχαῖαι καὶ παλαιοχριστιανικαὶ ἐπιγραφαί [9]. Περὶ τοῦ προαστίου τῶν Ραουλάτων οὐδὲν γνωρίζομεν. Τὸ ὄνομα ἔχει προφανῶς σχέσιν πρὸς τὴν γνωστὴν βυζαντινὴν οἰκογένειαν τῶν Ραούλ [10].

Ἐν συνεχείᾳ ἤρχοντο ἡ ἐπίσκεψις Περιστάσεως [11], τὰ casalia Chotriki, Kerasea, Miriofitum [12] καὶ ἡ ἐπίσκεψις Γάνου [13]. Ἡ μεσαιωνικὴ Περίστασις ἀντικατέστησε τὴν ἀρχαίαν Τηρίστασιν, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα μνημονεύεται παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἱστορικοῖς [14]. Ἡ Περίστασις ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μυριοφύτου ἀπετέλεσαν τὴν ἐπισκοπὴν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως [15]. Τὸ Μυριόφυτον τοῦτο ἀναφέρεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐγγράφῳ ὡς προάστιον, ὡς προάστια δὲ χαρακτηρίζονται ὡσαύτως οἱ τόποι Chotriki καὶ Kerasea. Ἡ Κερασέα

---

[1] Στ. Β. Ψάλτη, Ἡ Θράκη καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἐν αὐτῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου (Ἀθῆναι, 1919), σελ. 160 - 161.

[2] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 467.

[3] Αὐτόθι, σελ. 467.

[4] Αὐτόθι, σελ. 269, σημ. 4.

[5] Πρβλ. ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 58 - 59 [87 - 88].

[6] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 467, σημ. 4.

[7] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 111.

[8] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 116.

[9] A. Dumont, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 49 κέ. Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, Ἀρχαιότητες καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Θράκης, Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, Ἀρχαιολογικὴ Ἐπιτροπή, παράρτημα τοῦ 17 τόμου (1886), σελ. 103 κέ.

[10] Περὶ αὐτῆς βλ. Ἀντ. Χατζῆ, Οἱ Ραούλ, Ράλ, Ράλαι, Kirchain 1909. Β. Ἀ. Μυστακίδου, Οἱ Ράλ(λ)αι, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζ. Σπουδῶν, τόμ. 5 (1928), σελ. 257 κέ.

[11] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 467.

[12] Αὐτόθι, σελ. 466.

[13] Αὐτόθι, σελ. 466.

[14] Αὐτόθι, σελ. 467, σημ. 1.

[15] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 147 - 148.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

πρέπει ἀδιστάκτως νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸ ὁμώνυμον νεώτερον πόλισμα τοῦ καζᾶ Μυριοφύτου [1], δυσχερέστερος ὅμως ἀποβαίνει ὁ γεωγραφικὸς καθορισμὸς τοῦ τοπωνυμίου Chotriki. Τὰ χειρόγραφα παρέχουν καὶ ἄλλας γραφάς: Cotriki, Kotrichi. Coltrihi, Corici. Ὁ Tafel ὁμολογεῖ ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ προτείνῃ ἀναγνώρισίν τινα [2], συνομολογοῦμεν δὲ καὶ ἡμεῖς. Διὰ νὰ διευκολύνωμεν ἐνδεχομένως τοὺς μεταγενεστέρους ἐρευνητάς, σημειοῦμεν ἁπλῶς ὅτι ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἔκειτο ἡ παράλιος πολίχνη Χώρα, ἥτις ἑνωθεῖσα μετὰ τοῦ Γάνου ἀπετέλεσαν ἑνιαίαν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν. Ἴσως ὑπὸ τὸ τοπωνύμιον τοῦ ἐγγράφου, δεινῶς διεστρεβλωμένον, λανθάνει τῆς πολίχνης ταύτης τὸ ὄνομα. Σημειοῦμεν ἐπίσης ὅτι ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Δημητρίου Κυδώνη ἀναγινώσκομεν τὸ ὄνομα τοῦ Χορτιάτου [3].

Ἡ Γάνος ἢ ὁ Γάνος, ὅστις ἦτο τὸ κέντρον τῆς ὁμωνύμου ἐπισκέψεως, πολλάκις ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ὡς καὶ τὰ «ὄρη τοῦ Γάνου» [4], ὅπου εἶχεν ἱδρυθῇ διάσημος μοναχικὴ πολιτεία. Ἐπ' ἐσχάτων ἐξεδόθη μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ΄ ἢ ΙΒ΄ αἰῶνος, ἀνῆκον εἰς τὸν *πρῶτον* τοῦ Γάνου [5], μνημονεύεται δὲ καὶ κατὰ τὸν ΙΔ΄ αἰῶνα ὁ *προκαθήμενος* Γάνους ὁ Κεκοχλημένος [6]. Τὸ θρᾳκικὸν τοῦτο πόλισμα ἀπετέλεσεν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ εἶτα μητρόπολιν, ἀπὸ δὲ τοῦ ΙϚ΄ αἰῶνος φέρεται ἡνωμένον μετὰ τῆς Χώρας [7].

Ἀκολούθως ἡ Partitio Romaniæ καταλέγει τὴν ἐπίσκεψιν Χαλκίδος μετὰ τῶν πόλεων Ραιδεστοῦ καὶ Πανίδου καὶ μετὰ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὰς ὑποκειμένων [8]. Ἡ Χαλκὶς ἔκειτο παρὰ τὰς Μέτρας καὶ εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπισκοπῆς, ἡ ὁποία ὑπήγετο ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας [9]. Αἱ μετ' αὐτῆς ἀναγραφόμεναι δύο πόλεις, ἡ Ραιδεστὸς καὶ τὸ Πάνι-

---

[1] Στ. Β. Ψάλτη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 150 κέ.

[2] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 466 - 467, σημ. 4.

[3] G. Gammelli, Démétrius Cydonès Correspondance, σελ. 108.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 466, σημ. 2.

[5] V. Laurent, La Collection C. Orghidan, σελ. 200, ἀρ. 392. Καὶ ἄλλα μολυβδόβουλλα βλ. παρὰ G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 118. Πρβλ. Κ. Κωνσταντοπούλου, Χρονολογήσεις Βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τῆς Θρᾴκης, Ἀρχεῖον τοῦ Θρᾳκικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ, τόμ. 3 (1936 - 1937), σελ. 207. Πρός τινα πρῶτον τοῦ Γάνου ἀπευθύνεται ἐπιστολὴ τοῦ Γεωργίου Τορνίκη: Σπ. Λάμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμ. 13 (1916), σελ. 8.

[6] K. Krumbacher, Ἱστορία τῆς Βυζαντηνῆς Λογοτεχνίας, ἑλλ. μετ., τόμ. Β΄, σελ. 154.

[7] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 98 κέ.

[8] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 465.

[9] Μ. Σαραντῆ, Περὶ τῆς ἐν Θρᾴκῃ Χαλκίδος, Μεσαιωνικὰ Γράμματα, τόμ. 2 (1935), σελ. 156 - 170. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 185. Πρβλ. καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ R. Janin, ἐν Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastiques, τόμ. ΙΒ΄ (1951), σελ. 278.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

δον, εἶναι ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἀστικῶν κέντρων τῆς παραλίου Θράκης.

Ἡ Ραιδεστὸς ἱδρύθη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Βισάνθης [1]. Τὴν ἰδιαιτέραν ἀκμήν της ὀφείλει εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν, τὴν ὁποίαν ἐξῆρεν ἤδη ὁ Προκόπιος : «Ἡρακλείας δὲ ἄποθεν ἡμέρας ὁδόν, λέγει, χωρίον ἐπιθαλασσίδιον ἦν, Ραιδεστὸς ὄνομα, παράπλου μὲν ἐφ' Ἑλλησπόντου καλῶς κείμενον, εὐλίμενον δὲ καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως ἔχον τοῖς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν τε καὶ ἀποφορτίζεσθαι προσηνῶς μάλιστα καὶ αὖ πάλιν ἀνάγεσθαι οὐδενὶ πόνῳ ἐμπλησαμένους τοῦ γόμου τὰ πλοῖα» [2]. Ὁ Edrisi ἐπαινεῖ τὴν χαιρίεσσαν τοποθεσίαν, ἐφ' ἧς ἦτο ἱδρυμένη ἡ πόλις, καὶ τοὺς περιβάλλοντας αὐτὴν ἀμπελῶνας [3]. Ὁ Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλειάτης ἐξ ἄλλου καὶ ἐν τῷ ἱστορικῷ του ἔργῳ καὶ ἐν τῇ Διατάξει, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκε τῷ 1077 ὑπὲρ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συσταθέντος Πτωχοτροφείου, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ *κάστρου Ραιδεστοῦ* καὶ παρέχει πληροφορίας τινάς, χρησίμους διὰ τὴν τοπογραφίαν αὐτοῦ [4].

Ἡ Ραιδεστὸς ἦτο σημαντικὸν κέντρον ἐμπορίας τοῦ σίτου. Ἀναφερόμενος εἰς τὰ μέτρα μονοπωλήσεως, τὰ ὁποῖα ἔλαβε κατὰ τὰ ἔτη 1073 - 1074 ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου Νικηφόρος, σύμβουλος τοῦ Μιχαὴλ Ζ' τοῦ Δούκα, ὁ Ἀτταλειάτης γράφει : «... ἐν τῷ κάστρῳ τῇ Ραιδεστῷ κατάγουσιν ἅμαξαι τὸν σῖτον πολλαὶ καὶ διαπιπράσκουσι διασκεδαννύμεναι εἴς τε τὰ τῶν μοναστηρίων ξενοδοχεῖα καὶ κατατόπια καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἐγχωρίων καὶ ἄνετον ποιοῦνται τὴν πρᾶσιν πρὸς τὸν βουλόμενον καὶ ἀκώλυτον, καὶ οὕτως ὁδεύει διὰ πάντων τὸ ἀγαθὸν τῆς εὐθηνίας» [5]. Τὰς μεθόδους ταύτας κατήργησεν ὁ Νικηφόρος, ἱδρύσας δημοσίαν ἀποθήκην, *φούνδακα :* «οὐ γάρ, ὥσπερ τὸ πρότερον ἦν, ὁ βουλόμενος ἐξωνεῖτο τὸν σῖτον καὶ μετὰ τοῦ πωλοῦντος συνήλλαττε, καὶ εἴ περ μὴ ἐν τῷδε τῷ κατατοπίῳ ἠρέσκετο, μετέβαινεν εἰς τὸ ἄλλο καὶ αὖθις εἰς ἕτερον, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαξῶν ἡ πρᾶσις ἐγίνετο· ἀλλ' εἰσερχόμενα τὰ γεώργια ἐν τῇ τοῦ φούνδακος εἱρκτῇ σιτώνας εἶχον ἐνοίκους τοῦ φούνδακος καὶ σιτοκαπήλους πολλούς, καὶ οὗτοι προαρπάζοντες τὸν σῖτον ἐξωνοῦντο καὶ ἀπετίθουν καὶ διηγωνίζοντο κερδαίνειν ἐπὶ τῷ νομίσματι νομίσματα τρία. Ἠγόραζε δὲ ἀπὸ τῶν ἁμαξῶν οὐδείς, οὔτε ναυτικὸς εἰσάγων αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, οὔτε ἀστικός, οὔτε ἄγροικος, οὔτε ἄλλος οὐδείς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν σιτοκαπήλων τοῦ φούνδακος ἡ πρᾶσις προέβαινεν, ὡς ἐκεῖνοι ἐβούλοντο καὶ ὁ προκαθήμενος αὐτῶν

---

[1] Oberhummer, Bisanthe, Pauly - Wissowa, Real Encycl., τόμ. Γ', 1, στ. 500 - 501.

[2] Προκοπίου, Περὶ κτισμάτων, Δ', 9 (Haury, τόμ. Γ', 2, σελ. 139).

[3] Παρὰ Tafel, Constantinus Porphyrogenitus, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 37.

[4] Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου, Ἱστορία, σελ. 201 (Bonn). Ἡ Διάταξις παρὰ Miklosich καὶ Müller, Acta et Diplomata græca, τόμ. Ε', σελ. 293 κἑ.

[5] Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου, Ἱστορία, σελ. 201 - 202.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

λυμεὼν *φουνδακάριος*, ὃς καινοτομῶν τοὺς τὸν σῖτον καταβιβάζοντας καὶ σῖτον ἐκ τούτων κακῶς ἀφαιρούμενος καὶ βαρείας ἀπαιτήσεις ὑπὲρ τῶν τοπιατικῶν εἰσπραττόμενος, ἠνάγκαζε τὴν πρᾶσιν διὰ τὸ καινοτομεῖσθαι πολυειδῶς ἐνδεεστέραν ποιεῖν» [1]. Μέχρι τῶν τελευταίων βυζαντινῶν χρόνων ἡ Ραιδεστὸς διετήρησε τὴν οἰκονομικήν της ἀκμήν. Τὴν οἰκονομικὴν σημασίαν τῆς πόλεως δεικνύουν ὡσαύτως καὶ τὰ σφραγιστικὰ μνημεῖα. Οὕτω μολυβδόβουλλον τοῦ ἔτους 967/968, εὑρεθὲν κατὰ τόπον, ἀναφέρεται εἰς τὰ «βασιλικὰ κομμέρκια τῆς Θράκης» [2], τελευταίως δὲ ἐδημοσιεύθη μολυβδόβουλλον τοῦ Θ΄ αἰῶνος, ἀνῆκον εἴς τινα Γεώργιον, βασιλικὸν κανδιδᾶτον καὶ διοικητὴν Ραιδεστοῦ [3].

Ὁ τύπος *Πάνιδον*, ὑφ' ὃν φέρεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐγγράφῳ ἡ πόλις τοῦ Πανίου, μνημονεύεται ἐπανειλημμένως καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις ἱστορικοῖς τῶν Σταυροφοριῶν [4]. Οὕτω ὁ Foucher de Chartres χρησιμοποιεῖ τὸν τύπον Panadox [5], ὁ δὲ Βιλλεαρδουῖνος γράφει Panedor [6]. Ἴσως τὸ ὄνομα Πάνιδον πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ ἐν μονογράμματι, χαραχθέντι ἐπὶ χαλκίνης σφραγῖδος [7]. Τὰ ἀνευρεθέντα ἐπιγραφικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα μαρτυροῦν ὅτι ἀπὸ τοῦ Β΄ π.Χ. αἰῶνος ὑπῆρξεν ἀδιάκοπος συνέχεια εἰς τὸν ἱστορικὸν βίον τοῦ Πανίου [8]. Ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον εἶναι τὸ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα Ἰωάννου τινὸς *πραγματευτοῦ* ἐκ κώμης Μαγζάρθων [9]. Κατὰ τοὺς πρωΐμους βυζαντινοὺς χρόνους οἱ *πραγματευταί*, ἀντιστοιχοῦντες πρὸς τοὺς παλαιοτέρους negociatores, ἦσαν λειτουργοὶ προσηλωμένοι εἰς τὰ κτήματα τοῦ στέμματος [10], ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ ταύτης τὸ ἐπιγραφικὸν τοῦτο μνημεῖον εἶναι διδακτικόν. Ἐκ τῶν σφραγιστικῶν μνημείων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Πανίου, μνημονεύομεν ἐνταῦθα τρία τοῦ ΙΑ΄ ἢ ΙΒ΄ αἰῶνος, ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐπίσκοπον Πανίου Θεόδωρον, εἰς τὸν ποιμένα Πανίου Νικηφόρον καὶ εἰς τὸν ποιμένα Πανίου Ἰωάννην [11]. Ἀξιολογώτερον ὅμως πάντων εἶναι τὸ μολυβδόβουλλον

---

[1] Αὐτόθι, σελ. 202 - 203. Πρβλ. G. Bratianu, Études Byzantines d'histoire économique et sociale, σελ. 142 κἑ.

[2] Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 82.

[3] V. Laurent, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 140, ἀρ. 260.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 466, σημ. 4.

[5] Παρὰ P. Lemerle, Philippes et la Macédoine Orientale, σελ. 171.

[6] Villehardouin, § 417, τόμ. Β΄, σελ. 230.

[7] Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 81.

[8] Αὐτόθι, σελ. 87 κἑ. A. Dumont, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 45 κἑ. Πρβλ. Ν. Ἀ. Βέη, Zur einer byzantinischen Inschrift aus Panion vom Jahre 882, Rhein. Museum, τόμ. 71 (1916), σελ. 285 κἑ.

[9] Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 94.

[10] G. Millet, Ἔνθ' ἀνωτ., Byz. Zeitschrift, τόμ. 30 (1929 - 1930), σελ. 437.

[11] Κ. Κωνσταντοπούλου, Βυζαντιακὰ Μολυβδόβουλλα, σελ. 285, ἀρ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τοῦ Ι' αἰῶνος, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν *ἄρχοντα* Πανίου Μιχαήλ [1]. Ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης πληροφορούμεθα ὅτι ἡ θρακικὴ πόλις διῳκεῖτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ ἰδίου λειτουργοῦ, τοῦ *ἄρχοντος*, τὸν ὁποῖον εἴδομεν ἀσκοῦντα διοικητικὰ καθήκοντα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ περιφερείας τοῦ Κράτους [2].

Τὸ ἔγγραφον τῆς διανομῆς ἀναφέρει καὶ τρίτην [3] σημαντικὴν πόλιν τῆς Προποντίδος, τὴν Ἡράκλειαν (civitas Heracleæ) [4]. Ἔκειτο αὕτη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πάλαι ἀνθούσης ἑλληνικῆς πόλεως Περίνθου [5], τὴν ὁποίαν διεδέχθη περὶ τὰ τέλη τοῦ Γ' αἰῶνος [6]. Καὶ τὰ ἐκ Περίνθου-Ἡρακλείας ἀρχαιολογικὰ καὶ ἐπιγραφικὰ μνημεῖα εἶναι ἀξιολογώτατα, μαρτυροῦντα περὶ τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως καὶ περὶ τῆς ἀδιασπάστου συνεχείας τοῦ ἐν αὐτῇ βίου [7]. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ἡ Ἡράκλεια ἦτο πυκνῶς κατῳκημένη καὶ ἐμπορικωτάτη, παρέχουσα καταφύγιον εἰς τοὺς στόλους καὶ τοὺς στρατούς [8]. Τὴν ναυτικὴν αὐτῆς σημασίαν ἐξαίρει καὶ ὁ Βιλλεαρδουῖνος, λέγων ὅτι «la cité d'Arecloie», «seoit sor un bon port de mer» [9]. Ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς, ἡ Ἡράκλεια ὑπῆρξεν ἡ ἐπισημοτάτη τῶν θρακικῶν περιφερειῶν, χρηματίσασα μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας Εὐρώπης Θρᾴκης [10].

31α-31γ. Πρβλ. V. Laurent, Les Bulles métriques dans la Sigillographie byzantine, Ἑλληνικά, τόμ. 5 (1932), σελ. 390, ἀρ. 335 καὶ τόμ. 6 (1933), σελ. 81, ἀρ. 426-427.

[1] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 159-160.

[2] Βλ. ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 17, σελ. 260 [53] καὶ 270 κἑ. [63 κἑ.], τόμ. 21, σελ. 202 κἑ. [144 κἑ.]. Ἐκ τῶν ἐπ' ἐσχάτων δημοσιευθέντων μολυβδοβούλλων προσθέτομεν ἄδηλον ἄρχοντα Χίου τοῦ Θ' αἰῶνος καὶ ἄδηλον ὡσαύτως ἄρχοντα Θηβῶν τοῦ Ι' ἢ ΙΑ' αἰῶνος: V. Laurent, La Collection C. Orghidan, σελ. 110-111 καὶ 127, ἀρ. 204 καὶ 236.

[3] Περιέργως τὸ ἡμέτερον ἔγγραφον παραλείπει καὶ ἄλλην σημαντικωτάτην καὶ ἀνθοῦσαν πόλιν τῆς Προποντίδος, τὴν Σηλύμβριαν, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη λανθάνῃ ὑπό τινα τῶν κακῶς παραδεδομένων τοπωνυμιῶν.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 465.

[5] E. Oberhummer, Perinthos, ἐν Pauly-Wissowa-Kroll, Real Encycl., τόμ. ΙΘ' (1937), στ. 802 κἑ.

[6] Αὐτόθι, στ. 810.

[7] G. Seure, Antiquités Thraces de la Propontide, Bulletin de Correspondance Hellénique, τόμ. 36 (1912), σελ. 534 κἑ.

[8] Edrisi, παρὰ Tafel, Constantinus Porphyrogenitus, σελ. 37.

[9] Villehardouin, § 417, τόμ. Β', σελ. 230.

[10] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 112 κἑ. Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Εὐλογίου Κουρίλα, Heraclea Sacra, Θρᾳκικά, τόμ. 17 (1942), σελ. 379 κἑ. Τὸ δημοσιευόμενον πρῶτον κεφάλαιον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Θρακῶν ἐπὶ τὸν Χριστιανισμόν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

Περαιτέρω ἡ Partitio Romaniæ ἀναγράφει τὰς ἀκολούθους τοπωνυμίας: Icalotichas, cum omnibus, quæ sub ipsa, id est Anafartus, Tinsaccos, Iplagia, Potamia et Aacros, cum omnibus, quæ sub ipsa [1]. Ἅπαντες οἱ τόποι οὗτοι ἔκειντο ἐν τῇ ἀμέσῳ περιοχῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Περὶ τοῦ πρώτου ὀνόματος ὁ Tafel παρατηρεῖ: «An Megalotichos? Estne locus noster idem cum loco veterum Μακρὸν Τεῖχος Chersonesi thracicæ?... An sermo est de loco Κοῖλα prope Sestum, quem Kalas dicit Benjamin Tudelitanus?» [2]. Ἐξ ἄλλου ὁ κ. Στ. Κυριακίδης ὑποθέτει ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα λανθάνει αὐτὴ ἡ περιφέρεια τῆς θρᾳκικῆς Χερσονήσου [3]. Καθ' ἡμᾶς, τὸ τοπωνύμιον Icalotichas δὲν δηλοῖ οὔτε τὴν Χερσόνησον οὔτε τὰ Κοῖλα [4], ἀλλά, ὡς μετά τινος δισταγμοῦ διέγνωσεν ὁ Tafel, τὸ Μεγάλο Τεῖχος. Τοῦ ὅρου Μέγα Τεῖχος γίνεται χρῆσις ἐν βυζαντιναῖς πηγαῖς πρὸς δήλωσιν τοῦ κυρίου ὀχυρωματικοῦ ἔργου τοῦ Θεοδοσίου [5].

Ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ Τείχους μνημονεύονται καὶ ἄλλαι τοποθεσίαι. Ἡ Πλαγιὰ πρέπει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸ ὁμώνυμον νεώτερον χωρίον τοῦ σαντζακίου Τσαλτάτζας [6]. Ἀγνοοῦμεν ἐὰν σῴζεται τοπωνύμιον Ποταμιά, πάντως vox bene sonat græce, ὡς ἔγραψεν ὁ Tafel [7]. Ὑπὸ τὸ ὄνομα Anafartus κρύπτονται τὰ νεώτερα Ἀνάφαρτα [8]. Ὑπολείπονται ἑπομένως πρὸς ἀναγνώρισιν τὰ τοπωνύμια Tinsaccos καὶ Aacros. Καὶ περὶ τοῦ πρώτου καὶ περὶ τοῦ δευτέρου ὁ Tafel σημειώνει: locus cum scriptione sua nobis incognitus [9]. Τὸ ὄνομα Aacros παραδίδεται ὑπὸ διαφόρους τύπους ἐν τοῖς χειρογράφοις: Aacros, Acros, Aatios. Οὐδὲν τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς πολισμάτων καὶ χωρίων τῆς περιοχῆς ἔφερεν ὄνομα παρεμφερές. Πρὸς στιγμὴν ἀπεβλέψαμεν εἰς τὰ Ἄθυρα, ἀλλ' ἐν διπλωματικαῖς πηγαῖς, ἀναφερομέναις εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ψυχοσωστρίας, εὕρομεν τοπωνύμιον προσομοιάζον πρὸς τὰς γραφὰς τοῦ περὶ διανομῆς ἡμετέρου ἐγγράφου. Ἐν χρυσοβούλλῳ δηλονότι τοῦ αὐτοκρά-

---

[1] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 483.

[2] Αὐτόθι, σημ. 2.

[3] Στ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 429, σημ. 2 καὶ 432-433.

[4] Ἐάν τις ἀπέκρουε τὸν ἐνταῦθα προτεινόμενον ταυτισμόν, θὰ ἠδύνατο μᾶλλον νὰ συνάψῃ τὴν γραφὴν Icalotichas πρὸς τὸ τοπωνύμιον *τὰς Καλάς*. Χωρίον τὰς Καλὰς εὑρίσκομεν ἐν χρυσοβούλλῳ Ἰωάννου τοῦ Κανταχουζηνοῦ, περὶ οὗ θὰ γίνῃ καὶ κατωτέρω λόγος: Γέροντος Ἀρκαδίου τοῦ Βατοπεδινοῦ, Γράμματα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Ψυχοσωτρίας, Byz.-Neugriechische Jahrbücher, τόμ. 13 (1937), σελ. ζ', στ. 63.

[5] R. Janin, Constantinople byzantine. Développement urbain et répertoire topographique (Παρίσιοι, 1950), σελ. 250.

[6] Στ. Β. Ψάλτη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 312.

[7] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 483, σημ. 6.

[8] Th. Menke, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 40.

[9] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 483, σημ. 4 καὶ 7.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

τορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἐκδοθέντι κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1349, γίνεται λόγος περὶ «τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου Ἀέρος» [1]. Ἴσως ὁ ποταμὸς οὗτος πρόκειτο ἐν τῷ νοσοῦντι χωρίῳ, ἄλλως πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Θράκην τοποθεσία ὁμώνυμος πρὸς τὸ μακεδονικὸν Ἄκρος [2]. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θέσιν Tinsaccos, νομίζομεν ὅτι αὕτη πρέπει ἀδιστάκτως νὰ ταυτισθῇ πρὸς «φρούριόν τι Σηλυβρίας ἐγγύς, Σάκκους ὀνομαζόμενον», περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ Καντακουζηνός, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἀντιθέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἀνδρονίκων [3].

5. Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μέχρις Ἀγαθοπόλεως. Μεταξὺ τῶν ἐδαφῶν, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸν πρῶτον κλῆρον τοῦ Αὐτοκράτορος, ἡ Partitio Romaniæ μνημονεύει τὰ ἐκτεινόμενα ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης, τῆς Πύλης τῶν Βλαχερνῶν καὶ τοῦ Στενοῦ τῆς Δύσεως μέχρι Μηδείας καὶ Ἀγαθοπόλεως : A Porta Aurea et Blachernali et occidendali Steno usque ad Midiam et Agathopoli [4].

Ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀναφερομένων δύο πυλῶν τοῦ χερσαίου τείχους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ μὲν Χρυσῆ λεγομένη ἔκειτο πρὸς νότον κατὰ τὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ Ἕβδομον, τὸ Ῥήγιον καὶ τὴν Προποντίδα [5]· ἡ Πόρτα τῶν Βλαχερνῶν, Πόρτα τοῦ μονοτείχους τῶν Βλαχερνῶν, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὴν ὁ Θεοφάνης [6], εὑρίσκετο εἰς τὴν βορειοτάτην συνοικίαν τῆς πόλεως καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τοῦ τείχους, τοῦ ἀνεγερθέντος τῷ 627 ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου [7].

Διὰ τοῦ ὀνόματος *Στενόν*, δυτικὸν Στενόν, Στενὸν τῆς Δύσεως ἢ *Ἀνάπλους*, οἱ Βυζαντινοὶ ἐδήλουν τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου [8]. Ὁ Θεοφάνης ὁμιλεῖ περὶ τοῦ *Στενοῦ τοῦ Πόντου* καὶ περὶ τῶν *θρακῴων τοῦ Στενοῦ μερῶν* [9]. Ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς σημασίας τῶν Στενῶν καὶ ἐμνημονεύθησαν μολυβδόβουλλα τοῦ Ι' καὶ ΙΑ' αἰῶνος, ἀνήκοντα εἰς τὸν πρωτοσπαθάριον Ἀρκάδιον καὶ στρατηγὸν Βοσπόρου καὶ εἰς τὸν χαρτουλάριον Χρυσοπόλεως καὶ Βοσπόρου Ἰωάννην [10].

---

[1] Γέροντος Ἀρκαδίου τοῦ Βατοπεδινοῦ, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. η'. Fr. Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, σελ. 120 κέ.

[2] Στ. Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ Μελέται, σελ. 361, σημ. 2 καὶ 475.

[3] Ἰωάννης Καντακουζηνός, τόμ. Α', σελ. 136 καὶ 144.

[4] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 473 - 474.

[5] R. Janin, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 252 κέ.

[6] Θεοφάνης, τόμ. Α', σελ. 386 (De Boor).

[7] R. Janin, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 267.

[8] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 473, σημ. 7. R. Janin, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 426 καὶ 437.

[9] Θεοφάνης, τόμ. Α', σελ. 367 καὶ 481 (De Boor).

[10] Ἀνωτέρω ΕΕΒΣ, τόμ. 18, σελ. 56 [85].

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

Κατὰ τοὺς πρωίμους βυζαντινοὺς χρόνους προΐστατο τῆς περιφερείας ὁ *κόμης τοῦ Ἱεροῦ καὶ τοῦ Πόντου* ἢ *κόμης τῶν Στενῶν τῆς Ποντικῆς Θαλάσσης*, ἑδρεύων ἐν Ἱερῷ, ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς [1]. Βραδύτερον ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἐκθέτων «τίνι τρόπῳ γέγονεν τὸ βασιλικὸν δρομώνιον», ἀναφέρει τὰ *πλώιμα τῶν Στενιτῶν* καὶ προσθέτει: «τὸ γὰρ παλαιὸν εἶχεν καὶ τὸ Στενὸν χελάνδια βασιλικοπλώιμα μέχρι τῶν δέκα» [2]. Τελευταίως ἐδημοσιεύθη μολυβδόβουλλον τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, ἀνῆκον εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, βεστάρχην καὶ στρατηγὸν τοῦ Στενοῦ τὸν Χαψέν [3]. Ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, τοῦ ἔτους 1349, μνημονεύεται ἡ Μονὴ Κεγχρίου, διακειμένη «κατὰ τὸ ἑῷον μέρος τοῦ περὶ τὸν Ἀνάπλουν Στενοῦ» [4].

Αἱ δύο ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Εὐξείνου Πόντου θρακικαὶ πόλεις εἶναι γνωσταὶ καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὰ καὶ ὡς ἐμπορικὰ κέντρα. Ἡ Μήδεια ἀπετέλει ἐπισκοπὴν ὑποκειμένην εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, ἡ δὲ Ἀγαθόπολις, ἐπισκοπὴ καὶ αὕτη ἀρχικῶς, ἀνῆκεν εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως [5]. Μεταξὺ τῶν πόλεων, εἰς ἃς διὰ χρυσοβούλλου τοῦ 1336 ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Γ' ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἐμπορίαν εἰς τοὺς ἐκ Μονεμβασίας ναυτίλους, περιλαμβάνονται ἡ Μήδεια καὶ ἡ Ἀγαθόπολις [6].

Σημείωσις. Εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀναγραφομένας διοικητικὰς περιφερείας δὲν περιλαμβάνομεν τέσσαρας, τῶν ὁποίων ἡ ἀναγνώρισις δὲν κατέστη δυνατή. Εἶναι δὲ αὗται ἡ Pertinentia Putis et Nicodemi, ἡ Pertinentia Lebuecho, ἡ Pertinentia de Phitoto καὶ ἡ Pertinentia Sirolefki.

Περὶ τῆς τελευταίας τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀπορρίπτοντες ὡς ἀπιθάνους τὰς ὑποθέσεις τοῦ Tafel [7], ὅτι τὸ τοπωνύμιον Ξηρολεύκη, τὸ ὁποῖον φαίνεται λανθάνον ἐν τῷ ἐγγράφῳ, δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἄλλοθεν γνωστόν. Περὶ τῆς Pertinentia Putis et Nicodemi ὁ Tafel οὐδὲν προτείνει [8]. Τὰ χειρόγραφα παρέχουν ὡσαύτως τὰς γραφάς: Pucis, Piacis, Puti, Pictis

---

[1] J. B. Bury, History of the Later Roman Empire[2], τόμ. Β' (Λονδῖνον, 1923), σελ. 355, σημ. 5. E. Stein, Histoire du Bas-Empire, τόμ. Β' (Παρίσιοι, 1949), σελ. 442, σημ. 1.

[2] Πορφυρογεννήτου, Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανόν, ἔκδ. Moravcsik, κεφ. 51, σελ. 246 καὶ 250.

[3] V. Laurent, La Collection C. Orghidan, σελ. 126, ἀρ. 234.

[4] Γέροντος Ἀρκαδίου τοῦ Βατοπεδινοῦ, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. ζ'. Fr. Dölger, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 124.

[5] Georgius Cyprius, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 63 καὶ 80, ἀρ. 1273 καὶ 1711. Πρβλ. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 65 κἑ., 143 κἑ.

[6] Miklosich καὶ Müller, Acta et Diplomata græca, τόμ. Ε', σελ. 165 κἑ.

[7] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 484, σημ. 5.

[8] Αὐτόθι, σελ. 465, σημ. 5 καὶ 6.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

καὶ Nicodimi, Nicomidi, Meodimi. Εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἐρευνητοῦ ἔρχονται τὰ τοπωνύμια *Πύθιον*, *Ἐμπύθιον* ἀφ' ἑνὸς καὶ *Νικαίας*, *Νίκης*, *Νικίτζης* ἀφ' ἑτέρου. Ἡ θρακικὴ Νίκαια, Νίκη καὶ Nequise, κατὰ τὸν Βιλλεαρδουΐνον [1], εἶναι γνωστὴ καὶ ὡς πόλισμα καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια [2]. Θὰ ἠδύνατό τις ὡσαύτως νὰ ὑποθέσῃ ὅτι πρόκεινται ἐνταῦθα τὰ μικρασιατικὰ τοπωνύμια Νικομήδεια καὶ Πύθια, κατὰ λάθος περιληφθέντα μεταξὺ τῶν θρακικῶν.

Τὴν Pertinentia Lebuecho, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα παραδίδεται καὶ ὑπὸ τοὺς τύπους Lebuccho, Lebucto καὶ Tetucito, ὁ Tafel ταυτίζει πρὸς τὸν *Ἀκιδοῦκτον* ἢ *Κηδόκτον* (προφανῶς τὸ ὄνομα ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ λατινικὸν aquaeductum), χῶρον παρὰ τὴν Ἡράκλειαν, μνημονευόμενον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν [3]. Ἀντὶ τῆς ἥκιστα πιθανῆς ταύτης ἀναγνωρίσεως, θὰ ἠδύνατό τις νὰ προτείνῃ τὸν συσχετισμὸν τοῦ τοπωνυμίου πρὸς τὸ θρακικὸν *Λεβεδὸς* ἢ *Λέβαδα*, ἕδρας ἐπισκοπῆς τεταγμένης ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως [4], ἢ πρὸς τὸ *Λεβούνιον*, ὅπου τῷ 1091 ὁ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐνίκησε τοὺς Πετσενέγγους [5]. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρέχονται ἐνταῦθα ὡς ἁπλαῖ ἐνδείξεις.

Τὸ ὄνομα τῆς Pertinentia Phitoto, φέρεται ὑπὸ διαφόρους τύπους: Plitoto, Plithoto, Phitoro. Ὁ Tafel γράφει περὶ αὐτῆς: locus cum scriptione hactenus nobis incognitus [6]. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τὸ τοπωνύμιον τοῦτο περισῴζει τὸ ὄνομα τοῦ θρακικοῦ πολίσματος *Πολύβοτον*. Ὁ Tafel συνάπτει τὸ Πολύβοτον τοῦτο πρὸς τὸ Μελίβοτον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος [7]. Ἡ γνώμη αὕτη πρέπει ἴσως νὰ ἀναθεωρηθῇ. Καθ' ὅσον, τοὐλάχιστον, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν στοιχείων, τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῆς Ἄννης τῆς Κομνηνῆς καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, τὸ Πολύβοτον ἔκειτο ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ρουσίου, ὅπου ἀναφέρεται μετὰ τῶν πόλεων Κισσοῦ καὶ Ἀκονίτου [8], ἐνῷ τὸ Μελίβοτον, ὡς ἤδη ἐλέχθη, εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς Χερσονήσου.

Σημειώνομεν, τέλος, ὅτι μεταξὺ τῶν θρακικῶν πόλεων, τῶν ἀναγραφο-

---

[1] Villehardouin, § 344, τόμ. Β', σελ. 154.

[2] Θεοφάνης, τόμ. Α', σελ. 496. Georgius Cyprius, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 59, ἀρ. 1184. Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 148 κέ.

[3] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 482, σημ. 5.

[4] Ἀ. Σταμούλη, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 127 - 128.

[5] Ἄννα ἡ Κομνηνή, Η', 4 - 5, τόμ. Β', σελ. 12 καὶ 14 (Reiff.).

[6] Tafel καὶ Thomas, Ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 484, σημ. 1.

[7] Αὐτόθι, σημ. 3.

[8] Ἄννα ἡ Κομνηνή, Ζ', 9, τόμ. Α', σελ. 254. Ἰωάννης Καντακουζηνός, τόμ. Α', σελ. 436.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212

μένων ἐν τῇ Partitio Romaniæ, δὲν μνημονεύεται ἡ Χαριούπολις, ἐκτὸς ἐὰν λανθάνῃ ὑπό τινα ἐσφαλμένην γραφήν. Ἡ Χαριούπολις, κειμένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀδριανουπόλεως εἰς Ραιδεστόν, ἀναφέρεται πολλάκις ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν. Μολυβδόβουλλον τοῦ Θ' αἰῶνος ἀνῆκεν εἰς τὸν Θεοδόσιον, βασιλικὸν σπαθάριον καὶ τοποτηρητὴν Χαριοπόλεως [1].

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

[1] G. Schlumberger, Sigillographie de l'Empire byzantin, σελ. 159.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 12:51:11 EEST - 167.114.118.212